

Sydpolen eller Sørpolen?

AV ODD GUNNAR SKAGESTAD

Oslo

Dag T. Elgvin besværer seg i Ordet over at Norsk Polarinstittuts navnekomite har anbefalt at stedet hvor Roald Amundsen i 1911 kom frem som førstemann, bør omtales som «Sørpolen».

Elgvin er ikke alene – vi er mange som har reagert på denne umusikalske mangelen på vanlig folkevett. Men hva har egentlig Polarinstitutet og dets navnekomite med Sydpolens navn å gjøre? Er ikke dette noe som er fastlagt i norsk lov og rettskrivning?

Loven burde i slike tilfeller være *Lov nr. 11 av 18. mai 1990 Om stadnamn*. Men der står å lese at «Lova gjeld ikkje for Svalbard, Jan Mayen og dei norske bilanda, den norske kontinentalsokkelen og Noregs økonomiske sone».

Hvis ikke loven, hva er det da som gjelder? Historien kan fortelle at da polarimpe-riebyggeren Adolf Hoel rundt 1920 bad om penger til en av sine forskningsferder, ble han oppmerksom på at daværende statsråd i Kirkedepartementet var ihuga nynorskmann. Hoel lovet nynorske navn overalt i de polare

områder, og han fikk sine forskningsmidler. Nynorsk preger derfor de fleste av dagens navn i norsk Arktis og Antarktis.

Arven fra Hoel forvaltes av Norsk Polarinstittutt, som i sine «Retningslinjer for namngjeving av stadnamn i norske polarområde» fastslår som følger:

1.1. Norsk Polarinstittutt, ein ytre etat under Miljøverndepartementet, har heimelen for hand-saming av stadnamn i norske polarområde:

Svalbard og Jan Mayen, med nære havområde Dronning Maud Land, Bouvetøya og Peter I Øy med nære havområde.

1.2. Stadnamn som alt er i bruk på norske kart, skal ikkje brigdast med mindre særlege omsyn talar for det.

Det er ikke kjent at Polarinstittutts navnekomité har evnet å vise til noen «særlege omsyn» som skulle tilsi at Sydpolens navn skulle «brigdast». Ordene «skal ikkje» burde ikke være til å misforstå. Det trodde jeg, men så enkelt er det ikke:

I en e-post skriver Oddveig Øien Ørvoll, som er «leder av navnekomiteén for de norske polarområdene» følgende:

«Norsk Polarinstittutt har nynorsk målform på stedsnavn i polarområdene, dette er fastsatt gjennom retningslinjene fra Miljøverndepartementet. Sørpolen har derfor vært den offisielle nærneform men på det geografiske polpunktet i sør gjennom mange tiår, og det er denne formen som ble tatt inn i Composite Gazetteer of Antarctica i 1993».

Dette er en oppsiktsvekkende opplysning, som åpenbart er i strid med de samme retningslinjer som det henvises til, hvor følgende (pkt. 1.2.) er klart fastslått:

«Stadnamn som alt er i bruk på norske kart, skal ikkje brigdast med mindre særlege omsyn talar for det».

Som også Ørvoll sikkert kjenner til, har formen «Sydpolen» vært i bruk på norske kart – ikke bare «gjennom mange tiår», men fra alders tid – og skal således ikke brigdast dvs. endres.

forts. neste side

Noen «særlege omsyn» som skulle tilsi noe annet, er ikke forsøkt godtgjort. Hvilken vekt Composite Gazetteer of Antarctica fra 1993 skal tillegges som kildegrunnlag for norske kart, kan man saktens lure på.

Det er 100 år siden Roald Amundsen erobret Sydpolen, som allerede dengang hadde sitt hevdvunne norske navn. Vil det ikke være en god sak for Riksmålsforbundet å utvirke at dette gode navnet fortsatt holdes i hevd?